

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 150

ГР. София., 10.06.2011 г.

Върховният касационен съд на Република България, трето гр. отделение, в закрито заседание на 8.03.2011 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЦЕНКА ГЕОРГИЕВА
ЧЛЕНОВЕ: МАРИЯ ИВАНОВА
ИЛИЯНА ПАПАЗОВА

като разгледа докладваното от съдия Иванова. гр.д. №1504/10 г., намира следното:

Производството е по чл.288, вр. с чл.280 от ГПК. ВКС се произнася по допустимостта на касационната жалба на Е. В. срещу въззивното решение на Окръжен съд Благоевград /ОС/ и по допускане на обжалването.

С въззивното решение е уважен предявеният от Б. Н. срещу касаторката иск по чл.87, ал.3 от ЗЗД. Сключеният от ищцата, като прехвърлител с две приобретателки /нейни племенници/ – ответницата и А. С., договор за прехвърляне на недвижим имот срещу задължение за издръжка и гледане е развален по отношение на ответницата за прехвърлената ѝ ½ ид.ч. от имота, поради неизпълнение на задължението да гледа и издържа ищцата. Прието е, че алеаторният договор е изпълняван само от единия длъжник - А. С., срещу която претенцията за разваляне не е насочена. Неизпълнението на договора от другия длъжник – ответницата по иска, има за последица развалянето му по отношение на нея, според приетото в Р №99/86 г. на ОСГК.

Касационната жалба е подадена в срока по чл.283 от ГПК срещу подлежащо на касационно обжалване въззивно решение и е допустима.

За допускане на обжалването касаторът се позовава на чл.280, ал.1, т.1 и 3 от ГПК. Поставя като значими за спора процесуалния въпрос: обсъдени ли са всички доказателства по делото при формиране изводите на ОС за здравословното състояние и нуждата на ищцата от гледане и издръжка и материалноправният въпрос: изпълнението на неделимото алеаторно задължение от страна на единия длъжник освобождава ли и другия по отношение на кредитора, при съответното прилагане на правилата за солидарните задължения спрямо неделимите – чл.129, ал.2 от ЗЗД.. Намира, че първият от въпросите е решен в противоречие с решение на ВКС, трето г.о. по гр.д. №1190/09 г. по реда на чл.290 от ГПК - основание по чл.280, ал.1, т.1 от ГПК за допускане на обжалването, а вторият е от значение за точното прилагане на закона и развитието на правото, защото в практиката на ВКС и в доктрината, цитирана по делото има нееднакво и противоречиво тълкуване на института – основание по чл.280, ал.1, т.3 от ГПК.

Първият от въпросите, доразвит с фактическата обосновка, която касаторката намира за установена въз основа на доказателствата по делото, е за обосноваването на въззивното решение и сочи на осн. по чл.281, т.3 от ГПК, за което ВКС не се произнася в това производство. Не се установява и твърдяното противоречие с цитираното решение на ВКС по гр.д. №1190/09 г.. То е по иск с пр. осн. чл.26, ал.1 и 2 от ЗЗД – за признаване нищожността на алеаторния договор, сключен с прехвърлител, чиято скорошна смърт може да се предположи и допусне, поради липса на основание. Посочено е, че допускането на скорошната смърт не е равнозначно на знание за нея и не лишава уговорените насрещни престации от еквивалентност, нито накърнява добрите нрави. Очевидно спорът и предметът на доказване по двете дела е различен, което се признава и от касаторката. Решението на ВКС по гр.д. №1190/09 г. е посочила заради извода в него, че мотивирането на решението с предположения и допускане, което счита, че е направил и въззивният съд по настоящото дело, е неправилно – т.е. обосновава основание за касационно обжалване по чл.281, т.3 от ГПК, което не съвпада с тези по чл.280, ал.1 от ГПК – ТР №1/10 г. на ОСГТК.

Вторият от въпросите обаче е по тълкуване на материалния закон и се решава противоречиво в практиката на ВКС по чл.280, ал.1, т.1 от ГПК – решение на ВКС, трето г.о. №241/10 г. по гр.д. №1476/09 г. и решение на ВКС, четвърто г.о. №675/10 г. по гр.д. №972/09 г. Те са постановени за сходни откъм фактическа и правна страна с този по настоящото дело случаи, когато по договор за прехвърляне на недвижим имот срещу задължение за издръжка и гледане приобретателите са двама, а неделимото алеаторно задължение се изпълнява само от единия, така че кредиторът е удовлетворен. В първото от цитираните решения на ВКС е прието, че кредиторът може да развали договора с длъжника, който не изпълнява по общото правило на чл.87, ал.3 от ЗЗД, а във второто – че кредиторът няма това право, защото спрямо неделимите задължения за всичко останало по смисъла и на осн. чл.129, ал.2 от ЗЗД се прилагат без отклонение правилата за солидарните задължения. Според тях изпълнението на единия солидарен длъжник освобождава и другия спрямо кредитора – чл.123, ал.1 от ЗЗД, а отношенията между изпълнил и неизпълнил длъжник се уреждат съобр. чл.127 от ЗЗД.

Двете становища не са нови – изложени са в съдебната практика и правната доктрина.

Становището в обжалваното въззивно решение и решение №241/10 г. на ВКС, трето г.о. съответства на застъпеното в ТР на ВС и Р на ОСГК, приети при действието на ЗУС, без задължителен характер. В ТР №30/81 г. и Р №99/86 г. на ОСГК е прието, че когато издръжката и гледането е задължение на две и повече лица, според изричната уговорка длъжниците са солидарно отговорни пред всички правоимащи да ги получат. Неделимостта на задължението произтича и от разпоредбата на чл.128 от ЗЗД; тя е качество за правата на кредитора / ите/ и тежест за задълженията на длъжника /ците/. Неправилно обаче, поради посочения характер на задълженията те се отъждествяват във всяко отношение със солидарните. Съгл. чл.129, ал.1 от ЗЗД предметът на неделимото задължение следва да се предаде на всички кредитори общо, което по същество означава, че всеки длъжник е обвързан да предаде на кредитора едновременно с другия дължимото. Тази особеност е всъщност отклонението от общото правило, че при множество на кредиторите, а по логика и необходимост – и при множество на длъжниците, облигационното задължение се разделя между участващите в него лица. Защото само при такова отклонение от общото правило се постигат социалните цели на правоотношението при неделимите задължения, които по волята на договарящите са в основата му./На разликата между солидарността и неделимостта, при която има само едно правоотношение с неделим предмет се спира и А. Калъджиев, „Облигационно право” изд.2002,стр.489/.

При неделимите задължения кредиторът има основание и право да очаква и изисква прякото изпълнение на задълженията от страна на всеки от длъжниците, което следва и от разпоредбата на чл.129, ал.1,изр. 2 от ЗЗД. Неправилно е ответникът да се счита за изправен длъжник за сметка на изпълнението, предоставено от другия съдлъжник над лично дължимата от него по договора част. Това не е оправдано за договорите, с които се прехвърля право на собственост или друго вещно право срещу задължение за издръжка и гледане. Ищецът – кредитор, като изправна страна, може да иска разваляне на сключения договор с неизправния длъжник, ако той е в забава и неизпълнение според изискванията на чл.63,66 и 87 от ЗЗД, т.е. неизпълнението не е незначително, дори и по морални съображения – несъобразяване с добрите нрави и добросъвестността. Така се отчитат нравствено – етичните и социално – битови изисквания, с които са наситени договорите за прехвърляне на недвижим имот срещу издръжка и гледане - ТР 96/66 г., и обусловеността им и от личността на страните- ТР №30/81 г.

В противоречие с изложеното, в решение на ВКС четвърто г.о. № 675/10 г. е прието, че неделимостта като характеристика на задължението се състои в това, че предметът му не може да бъде предаден на части, а само изцяло. В чл.129, ал.1 от ЗЗД се предвижда, че когато кредиторите са повече, предметът на задължението трябва да се предаде общо на всички кредитори, но всеки от тях може да иска дължимото да се предаде за пазене съгл. чл.97 от ЗЗД. За всичко останало спрямо неделимите задължения се прилагат съответно правилата относно солидарните задължения. В закона няма разпоредба, която да постановява, че когато длъжниците са повече, всички те общо трябва да предадат предмета на задължението или че всеки длъжник отделно от другите трябва сам да предаде предмета на задължението. Обратно – след като на осн. чл.129, ал.2 от ЗЗД за всичко останало се прилагат правилата относно солидарните задължения, изпълнението от единия солидарен длъжник освобождава всички съдлъжници – чл.123, ал.1, изр.1 от ЗЗД. Удовлетвореният кредитор няма никакви права спрямо освободените съдлъжници, като отношенията между изпълнилия и неизпълнилия /ите/ длъжници се уреждат по чл.127 от ЗЗД. Или когато на кредитора по алеаторния договор се предоставят грижи и издръжка в пълния уговорен с договора обем, неизпълнението на някой от длъжниците не може да доведе до разваляне на договора нито изцяло, нито само по отношение на неизпълнилия /ите/, тъй като кредиторът е удовлетворен. Това становище е изложено в правната доктрина, посочена от касаторката /„Договор за издръжка и гледане” на проф. П. В./ и в по-нова практика на състави на ВКС по реда на ГПК, отм.

При противоречиво разрешавания въпрос от състави на ВКС по реда на чл.290 от ГПК, констатиралият противоречието настоящ състав на осн. чл.292 от ГПК

О П Р Е Д Е Л И :

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС да постанови тълкувателно решение по въпроса:

Ако недвижим имот е прехвърлен на две лица срещу задължение за издръжка и гледане, което се изпълнява само от единия длъжник, може ли кредиторът да развали договора с другия длъжник поради неизпълнение, на осн. чл.87, ал. 3 от ЗЗД или няма това право, поради съответното приложение на правилата за солидарните задължения спрямо неделимото за издръжка и гледане, на осн. чл.129, ал.2 от ЗЗД.

СПИРА производството по настоящото дело до постановяване на тълкувателното решение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: